

אגב דאתי לידן הגמרא הנ"ל דמועד קטן [יח:] אכתוב בעז"ה קושיא גדולה שיש לי בגמרא הנ"ל זה כמה שנים, וכבר הצעתי אות' לפני כמה לומדים מופלגים ואין פותר אותה לי.

ונחזור את דברי הגמרא בקיצור אמר שמואל מותר לארס אשה בחש"מ שמא יקדמנו אחר ופריך והא אמר רב יהוד' אמר שמואל בכל יום ויום בת קול יוצאת וכו' אלא שמא יקדמנו אחר ברחמים שתמות היא, ופריך התוספות תימא לי אמאי לא משני הא בזווג ראשון הא בזווג שני כדמשני בפרק שני דסנהדרין ובפרק קמא דסוטה עכ"ל.

ולפענ"ד לא קשה כלל כיון דשמואל סתמא קאמר מותר לארס וכו' ודינא בא לאשמעינן, מהיכי תית לחלק הכי וליתן את דבריו לשיעורין דבזווג שני דוקא קאמר מותר לארס בחש"מ אבל בזיוג שני אסור לארס, היה לו לשמואל לחלק זה החילוק בעצמו, אבל במסכת סוטה ובמסכת סנהדרין שלאו אדינא קא מקשה התם רק אדרשה קא מקשה מפני מה אמרו שהזיווג תולה בזכות ורשע, ולכן שפיר קא משני הא בזיווג שני תולה בזכות ורשע והא בזיווג ראשון.

אך אי קשה הא קשה לי למה ליה להגמרא לדחוק ולתרץ דמה שהוא צריך לפחוד שלא יקדמנו אחר היינו שלא תמות אבל כפשוטו שהאחר ישאנה מחמת הרחמים זה אינו באפשר מחמת שכבר הכריז המכריז ארבעים יום קודם וכההיא מעשה דרבא שמעי' לההוא גברא וכו' ע"ש, הא יש לתרץ ולומר שגם האחר ישאנה מכח הרחמים.

ונקדים מה שכתב התוס' במסכת סוטה וז"ל שם בד"ה קודם יצירת הולד נראה לרבי

קודם יצירת הזכר בין אם לא נולדה הנקיבה עדיין בין אם נולדה עכ"ל. והנראה דהוכחתם מהלישנא שקאמר בהכרוז בת פלוני לפלוני, וקשה מפני מה משני ולא קאמר בשוה או בת פלוני לבן פלוני או פלונית לפלוני, ומדקא משני בלישנא משמע דטעם הדבר משום דבזכר קא מיירי ואתי, נמצא שהזכר כבר עתה ביד המכריז לכן לא צריך ליתן לו סימן אבל הנקיבה אינו עתה בידו בשעת הכרוז אלא או שכבר נתילדה בעולם או שלא נתילדה כלל לכן צריך ליתן בה סימן ולומר בת פלוני ודוק.

ולפי הקדמת דברי התוספות הללו יכול הגמרא לשנות במו"ק שהרחמים יועיל גם לזה שישאנה והיינו בגוון כזה שהאשה אשר הוא רוצה לארסה יכול אני לחוש עליה שהזכר שלה עדיין לא נולד ונמצא שעדיין אינה מוכרזת ויכול כל איש ואיש לפעול ע"י רחמים שתפול בגורלו, ואף שכבר נכרז לו אשה אחרת משום הא לא אירי' דישא את שניהם האשה שהוכרז לו קודם יצירתו וגם האשה הזאת, שבימי התלמוד היה באפשר לישא (ארבע) [הרבה] נשים. ואין לומר אף שעדיין לא נכרזת עכ"פ היה עלה ידיעה לענין מאי שנולדה והוי כמו שנכרזת, זה אינו דהא ידוע דהידיעה שידועין למעלה לא הוי הכרח וחילוק גדול יש בין הכרזה לידיעה, ואין צריך להאריך בזה כי ידוע דבר זה לכל מעיין, ורבינו הרמב"ם ז"ל כבר האריך בדבר זה כפי הצורך וכל הרוצה להעמיק יעיין שם. ואל תתמה האיך אפשר להיות שהיא כבר הגיע לפירקה להנשא והזכר המיועד לה עדיין אינו כלל בעולם צא ולמד מיצחק אבינו שהוא הי' בן ל"ז שנים כשנולדה רבקה ומזה תדע שיש למצוא גם כן בהיפוך שהאשה תהי' כבר בת רבות שני'

והזכר המיועד לה לא יהי' עדיין בעולם. וגם יש למצוא עוד גוון אחר והיינו שכבר מת הזכר שלה בבחירתו ונשארה מופקרת לכל מי שימצא בעיני השם ב"ה שיתנו לו זאת האשה נוסף על האשה שכבר נכרזה קודם לידתו ולכן תלה הדבר ברחמים, ומפני כך התיר שמואל לארס בחש"מ כדי שלא יקדמנה אחר לישא אותה.

והקושיא הזה היה קשה לי זה כמה שנים בצריך עיון גדול וכעת שחזרתי עוד הפעם על הסוגיא הזאת לראות אם יהי' באפשר לתרצה נפל לי מילתא בדעתי בעז"ה לתרץ בתירוץ יפה אף נעים מאוד, והיינו שלפי הקושיא שהקשיתי לא היה צריך הגמ' לומר מעשה דרבא עם ההוא גברא וכו' רק בקיצור אלא שמא יקדמנה אחר ברחמים ותו לא מידי.

והנראה לפענ"ד שהגמ' ידע מזה שנוכל לתרץ באחד מגונות הללו שהיא חפשית אך

שהיה קשה להתרצן דלפ"ז מפני מה כששמע רבא מההוא גברא שהתפלל תזדמן לי פלניתא אמר לי' לא תבעי רחמי הכי אי חזיא לך לא אזלא מינך ואי לא כפרת בה'. גם על רבא יש להקשות הקושיא שהקשיתי דילמא חפשית היא דהיינו אחד משני אופנים, או שעדיין לא נולד המיועד לה ועדיין לא נכרזה כלל, או שכבר מת הזכר ונמצא שבטלה ההכרזה, ולכן תלו הדבר ברחמי שיזכה בה המתפלל נוסף על האשה שכבר נכרזה לו וכמו שכתבתי לעיל באריכות ומפני מה אמר רבא לו שלא שפיר עושה ומפני זה הי' לו להתרצן הוכחה דא"א לתרץ דברי שמואל בגונות הללו ודוק.

אך על זה קשה ערביך ערבי' צריך מנא לי' לרבא גופי' לדחות הגונות הללו. לכן לתרץ זאת נקדים מה שיש עוד להקשות בדברי רבא ומפני זה מוכרח אני להעתיק המעש' דרבא אות באות וז"ל שם